

znam, kakošno gradivo sem za tako važno delo v roke dobil, in ker vem, kaj bi imel narediti, in kaj bi tudi rad naredil iz nabranega zaklada.

Gradivo je obilo ter velike hvale vredno, in slava trudu zaslužnih mož, ki so se toliko let mučili, besede znašaje iz knjig in iz narodovih ust; ali vendar naj se mi dovoli opomneti, da izmej vseh dobljenih zbirek nij nobena taka, niti vse vkup, celó po mojem trudu skoro celega leta, še zdaj niso take — zakaj ni biti ne mogó, ne, to bode pozneje povedano, — da bi se iz njih kar na nagloma zvršil ter na svitlo dal slovár, kakoršen bi v sebi hranil vsaj večino jezikovega bogastva in poleg tega tudi količkaj ustrezal potrebam zdanjega časa, ter se le od daleč približeval stopinji, na kateri dan denes vidimo jezikoslovno znanost.

Gosp. dr. Miklošič v pismu, s katerim visokočestitemu stolnemu dekanu, g. dr. Ivanu Zl. Pogačarju za slovár pošilja svojo zbirko, sam o svojem delu pravi: „kar se tiče moje zbirke, prosim, če se bode rabila, da se blagovoljno teh-le vodil držite: 1) hotel sem zaklad slovenskega jezika popolnoma zbrati, in zato sem v zbirko vzel tudi štajerske in ogerske take besede, ktere do zdaj pri nas niso še književale; 2) kritičnega pretresa (sichtung) manjka še povsod. Zbirko sem bil začel, hoteč iz nje kdaj narediti slovar: druga dela so me skoraj odvrnila od tega početja. Zbirali so mi učenci, katerim sem zaznamoval knjige, iz katerih naj bi prepisovali, naročivši, da izpišejo vse, torej dobro in slabo blago; 3) moja zbirka tedaj popolnoma potrebuje kritične presodbe (durchforschung), in ne bi hotel jaz biti kriv, da tudi v slovensko-nemški slovár, kateri pride na svitlo ob slavnej radodarnosti razsveččenega cerkvenega poglavarja, vleze tisto napačno ravnanje, ktero kazí več slovenskih slovarjev, zlasti slovár U. Jarnika, da so za vsakdanje in znanstvene potrebe popolnoma nerabni, namreč tako ravnanje, po katerem se v slovár ne devajo samo v narodovih ustih res kje živeče ali v slovstvu novič skovane besede, ampak tudi take, ktere se narejajo po katem pravem ali napačnem pravilu. Ta napaka se tem teže uméje, ker pač nij jezika, v katerem bi slovarji bili zarad nje toliko na škodi, kolikor naši. Iz poroda moje zbirke, visokočestiti gospod! lahko vidite, da niti ona nikakor nij prazna besed, narejenih po tacem kopitu (schablone); navadno imajo pred seboj +. Prosim torej, da se kaj zelo pazi ter vse presodi. Pa tega paznega ravnanja vam bode, visokočestiti gospod! gotovo treba tudi pri drugih zbirkah.“ — Gosp. dr. Miklošič, ktereга prosimo, naj bi se mu ne zdelo napak, da se je brez njegove posebne privolitve natisnilo to jako važno, Slovencem zlasti o tej priliki podučno pismo, sam svojo zbirko odkrito sodi, priporoča, da je treba premišljeno delati in tehtati, a ne vihraje kopíčiti, zato da bi slovar ne bil znanstvu in narodu na kvaru. Ali take preiskave povsod, in posebno pri nas, ki za trdno mislimo, da je besede kovati še laže, nego „raka“ sklanjati, jemljó toliko časa, da ne veruje nihče, kdor nij izkusil.

Gosp. Cafova zbirka je gotovo jako jako bogata, zeló vestna ter posebne vrednosti zarad obilice štajerskih, ogerskoslovenskih in rezijanskih besed; toda kakor sem zvedel o slovenske Matice zadnjem občnem zboru, g. Caf, ki za naše delo zdaj še enkrat preiskuje in obira vse prejšnje slovenske slovarje, uže od začetka 1850. leta več nij mogel znašati besed iz slovstvenih knjig, ker en sam človek ne more ob enem vsemu kaj; slovensko slovstvo je pa v tem času najbolj narastlo, jezik za pisanje o raznovrstnih rečéh še le ustvarilo in olikalo, njegove meje razširilo, ter ga močno obogatilo z besedami — res da z dobrimi in slabimi — da torej mimo te pomenljive dôben našega dušnega pre-

roda slovár nikakor ne more, nikakor ne sme molčé iti svojim potem, kajti ni Miklošičeva zbirka ne seza v novejšo čase, morda še menj daleč nego Cafova. Koliko je torej dela samo z „Novicami“ in z „Glasnikom“ zadnjih desetih let!

Gosp. Zalokar iz slovstvenih knjig — razen naravoslovskih reči — nij zajemal, ampak le iz živih ust in slovarjev je pobiral besede, a nabral jih je cele skladalnice.

Nobena teh zbirek — zunaj malih reči v g. Cafovem delu — niti iz naših prvih pisateljev: iz Trubarja, Dalmatina, Kastelca itd. itd., niti iz bukev poznejše dôbe nima citatov, ampak le besede; še menj so porabljene iznajdbe novejšega znanstva, kakoršno se nam kaže v Šafarikovih, Schleicherjevih in posebno Miklošičevih staroslovenskih spisih, — a Miklošičevih samih je skoro za malo knjižnico. Koliko je treba zopet tukaj dela in časa, ktereга nekaj vzame uže sam debéli slovarjev posel; kajti g. dr. Miklošič je svojo zbirko naložil v štiri velike, dolge knjige, g. Zalokar je pisal na desno polovico navadnega papirja, a g. Caf na same listke.

Tako gradivo je za to važno delo prišlo slovarjevemu vredniku v roke. Kdor tej reči vé glas, ta umeje, da je to še le samo kamenje, a da ni tega nij zadosti, in da je še vse brez vezajočega apna, brez otesanih brun, brez toliko in toliko drugih reči, ktere so živa potreba tacemu poslopu, kakoršno bi moral nam na slavo, zanamcem na korist biti slovensko-nemški slovár.

(Dalje prihodnjič.)

Jesenska.

Tožnost se mi v prsi sili,
K' zrem vas ljube cvetke vé!
Ko jesen in mraz nemili
Žuga, da poginete.

Ljubi gozdič zarumenel,
Velo listje v prek letí;
Malo pred je še zelenel,
Kmalu zdajci gól stojí.

Kar pomladi oživeló,
Kar polet' razcveló je,
Vse — za smrt je dozorelo;
Zato je tožno mi srce!

Da spomin to uzrokuje,
Ki nam žuga tud' pogin,
Res je! al veselje snuje
Blažje pomladi spomin!

F. Meden.

Ozir v pretekle čase.

Sedemletna vojska s Prusi.

(Dalje.)

Proti poli osmim se dan zazori in Prusi si naglo opomorejo. Raztrgane trume se združijo, bežeče nazaj prihité in Miroslav je v stanu, boj krepko ponoviti. Tako srčno je napad pričel, da cesarske udari, Hohkirhen zopet dobí in stresenega Davna zajema. Pa vse te dobičke mu Lavdon zopet vzame, ker ga iz vasí zopet zapodí in v prejšnje zmotnjave pripravi. Ta velitelj je bil edini cesarski vojščak, da se je s kraljem v vsakem obziru skusiti smel. Z Davnom vred je znal zmagovati, pa vedel je tudi zmago v prid obračati, kar je Davn slabo razumel. Prusom je on prve tope pobral, ko niso popred že sto let nobenega zgubili. Vzlasti njegova umnost je Prago, samo njegova srčnost Holomuc rešila in pri vsaki priložnosti so se njegove vednosti bolj razodele. Veljaki so mu bili hudo zavidni, nihče pa bolj kot vojskovodja sam. Že je slavo Davnovo razumnost Lavdonova temnila in nevošljivec